

**Dissertatio inauguralis medica de praestantia remedium domesticorum
... / [Theodor Israel].**

Contributors

Israel, Theodor.
Hoffmann, Friedrich, 1660-1742.
Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Christiani Henckelii, [1718]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/azbvg82c>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

300.28/P
DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

**PRÆSTANTIA
REMEDIORUM DO-
MESTICORUM,**

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO

DOMINO CAROLO,

PORUSSIAE PRINCIPE, MARCHIONE BRAN-
DENBURGICO, CETERA

SUB PRÆSIDIO,

DN. FRIDERICI HOFFMANNI,

COLLEGII MEDICI h. t. DECANI,

PRO GRADU DOCTORIS,

Ad diem April. An. M DCCXIX.

publico Eruditorum examini submittit

THEODORICUS ISRAEL,

Medicinæ Candidatus & Practicus.

HALAE MAGDEBURGICAE,

Typis CHRISTIANI HENCKELII, Acad. Typ.

DESSERTATIO IN AUCURIAE MEDICA

DE

PRÆSTANTIA

REMEDIORUM DO-

MESTICORUM

QUAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPIS AC DOMINI

DOMINO CAROLO

PORCISIAE PRINCIPIS, MAJESTATIS BEA-

TISSIMAE

SUB PRAESIDI

DR. FRIEDERICI HOFFMANNI

COLLEGIUM MEDICAE ET CHIRUR-

PRO GRADU DOCTORIS

AD HONORIS NOME. AC. M. DOCTORIS

publico Examinis submissis

THEODORICUS ISRAEL

Medicine Candidatus & Praeceptor

WILHELMUS BRUNNEN

Typis Christiani Beckmanni, Amstelredamum

DISSERTATIO SOLENNIS
DE
PRÆSTANTIA REMEDIO-
RUM DOMESTICORUM.

§. I.

Ut cunque id temporis
ars, quæ ægris sanitatem & sanis
vitam longam promittit, longe
subtilius quam superioribus tem-
poribus exculta sit, cum ex no-
bilissimis pariter & utilissimis ana-
tomicis, physicis, mechanicis &
chymicis inventis magna cœperit incre-
mentis, quo minus hujus artis opera & exercitia feliciter
& ex voto adhuc succedant, complures remoræ atque
difficultates observantur, ex quibus immensa illa medi-
camentorum farrago ac silva, quibus medicorum libri
& pharmacopolia repleta sunt, præcipuum locum sibi

vindicat. Antiquissimi medicorum perquam paucis utebantur remediis, sed victu potius curabant & cuius morbo & corpori accommodatam vivendi rationem præscribebant, atque de origine ac causis morborum avertendis plus erant solliciti, quam de iis curandis. Et quia animadvertēbant præposteros animi motus perniciosas maxime affectiones suscitare, salutaribus potius morum præceptis animum magnis desideriiis intentum componere & sanare omni studio laborabant, paucis herbarum infusis vel decoctis contenti. At vero postquam Galenus & ejus sectæ addicti, atque Arabes doctrinam hanc salutarem majori labore excutere & agitare cœperunt, tanta compositionum, medicamentorum & materiæ medicæ copia ac cumulus ortus est, ut si medicinæ initiandus libros, qui hisce repleti sunt, inspiciat, ingens artis addiscendæ fastidium eum teneat necesse sit. Et postquam superiori seculo chymici caput in medicina attollere cœperunt, rursus magna & pene mirabilis ab eorum manibus atque experimentis per ignem factis remediorm maxima ex parte vehementium copia in praxin medicam redundavit. Quapropter nostro tempore omnes fere sic dicti practicum libri arcanis chymicis & immensis compositionibus fere luxuriant, quibus incomparabiles & pene divinas in morbis, cujuscunque etiam generis fuerint, sanandis laudes adscribere non erubescunt. Si quis vero sine ullo præjudicio adeoque libero animo solidaque attentione earum vires ac virtutes in tot differentiibus morborum & corporum aliarumque circumstantiarum statibus pensiculatius explorare studeat, ea omni-

no spem suam penitus fallere, neque expectationi ullo modo respondere eorumque vires maxima ex parte non modo inertes ac steriles, sed etiam naturæ morborū infestas esse certissime deprehendet. Quare, ut libere sententiā nostram profiteamur, tanta medicamentorum farrago meræ ignorantiae filia est. Qui enim vitæ ac sanitatis rationem & genuinas morborum origines & causas & principia, quibus agunt omnia remediorum genera, cognita perspectaque habet, is facile dijudicabit, tanto remediorum apparatu in præservando & sanando non opus esse, sed pauca selecta, usu frequenti probata & simplicia magis, quam composita sufficere. Plures certe compositiones ineptissime ex variis ingredientibus, sæpe sibi invicem contrariis, confarcinatae sunt, ut ex centum vix una laudem & usum in praxi mereatur. Eodem modo comparata sunt chymica, quibus identidem optime, paucis tantum exceptis salibus, oleis destillatis & ex metallicis dextre præparatis quibusdam, carere possumus. Nam remedia hæc longe activiora naturæ animalium, quæ temperata maxime desiderat, minus sunt amica, & vel vehementes motus tantum suscitando vel eos validissime deprimendo agunt, aut infesta corrosivitate vel adstrictione solidorum texturam lædunt. Deinceps ignis, cuius beneficio chymica eliciuntur, destruendis potius simplicium texturis, a quibus eorum facultates & virtutes unice dependent, idoneus est, quam ut earum virtutem acuat, vel meliores infitis vires inducat. Denique tantæ compositionum veterum & arcanorum chymicorum multitudinis e medicina removendæ causa potissimum hæc est, quod veteres & veras morborum cau-

fas & remediorum genuina principia, quæ causis profligandis opponi debebant, plane ignorabant, quare vix quicquam solidi aut boni de eorum compositionibus sperandum esse, quisque medentum prudentior perquam facile dijudicabit. Atque etiam experientia per plures annos certa & attenta suffulti confidenter adfirmamus, vernacula, parabilia & domestica omnibus nota, viribus, usu atque utilitate, varia composita pretiosa & magno labore conquistata arcana chymica longissime antecellere inque sanando longe certiolem & tutiolem efficaciam illis promittere. Qua re permoti præsentihoc specimine domesticorum & parabiliorum remediorum præ illis præstantiam bono cum Deo adstruere annitemur. Adsit vero summum Numen hisce laboribus, ut publico humani generis bono, quo unice collineant, inservire possint.

§. II.

Ante vero, quam ad specialiolem hujus thematis tractationem & ad explicationem eorum, quæ in auxilium morborum prompta ac parata sunt, descendamus, non incommodum fore judico, si præmittamus, quænam eorum nomine intelligamus. Jam vero mihi facile persuadeo, unumquemque levi labore adsecuturum, ea me vocare remedia domestica, quæ & plebi nota & in quavis re familiari facile prostant, in culinis ad manû sunt, quæ in hortis, silvis, pratis crescunt, aut quæ natura omnibus non denegavit. Nolumus itaque peregrina accersere, sed ea, saltem quæ nostra patria profert, quæ omnibus & singulis usui esse possunt, enarrare nobis constitutum est. Superfedebim⁹ autē tædiosas & difficiles ex iis præparati-
ones

ones indicare, omnesque vires & facultates simplicium & domesticorum a medicis annotatas late ac diffuse commemorare, quia harum paginarum angustiae tantum laborem capere non possunt; sed suffecerit ex domesticis selectiora & quæ nobis usu spectata, viribusque in morbis cognita atque probata sunt, delibasse, iisque in medium prolatis nostram subjecisse sententiam.

§. III.

Prius vero, quam hæc enarremus, quædam argumenta pro evincenda simplicium & domesticorum præstantia in medium adducere nobis consultum videtur. Et ut ab auctoritate rem ordiamur, summus & antiquissimus medicinæ auctor, *Hippocrates* vulgaria & plebeja remedia non spernebat, sed potius maximo habebat in pretio, quare *Lib. de præceptionib.* scribit: *ne pigeat ex plebejis sciscitari, si quid ad curationem utile sit.* Et apud eundem multa recensentur remedia vulgaria per experientiam nota, quæ procul dubio a mulierculis partu defunctis aut hysteriis affectibus detentis didicerat & annotaverat, *mulieribus enim*, inquit *Lib. de Septimestri partu, fides habenda est, uti de iis, quæ circa partum accidunt, loquuntur.* Ejusdem quoque sententiæ fuisse *Galenum*, ex libro *de simplicium facultatibus* patet. Nam ipse plebejos & imperitos, piscatores aliosque infimæ fortis homines consulere non erubuit. Hic gravissimus post *Hippocratem* auctor cum Alexandria in patriam rediret, in illo itinere incidit in quendam villicum, graui tonsillarum, uvulæ & colli dolore ac inflammatione laborantem, qui suffocationis metum incutiebat. Is destitutus aliorum remediorum appara-

tu viridia juglandium tegmina circumspiciebat, adeoque jubet ex illis succum exprimere & cum melle miscere, eoque percolato ægrum fauces crebro perluere, quod remedium cum animadverteret celerrimæ operationis fuisse, sæpius illud in tali malo adhibuit.

§. IV.

Neque dubium est, quin medicina augmentum suum maxima ex parte debeat experimentis a plebe sæpius factis: nam rustici & plebeji homines opibus destituti sine medicamentis singulari artificio paratis & etiam sine medicis diutius vivunt & felicius ex gravibus morbis evadunt, quam divites, nec vero aliis, quam simplicibus, parabilioribus, domi natis utuntur, & Deo, naturæ ac tempori reliqua committunt. Et quemadmodum illi sine ejusmodi arcanis & magno labore conquisitis in morbis convalescunt, & antiquissimi quoque hominum hisce inventionibus & artificiis destituti e morbis, qui nunquam non genus humanum afflixerunt, eluctati sunt, ita & sine iis nostris temporibus cur non sanitatem integram conservare & reparare possimus, equi non video. Sicuti enim diuina sapientia omnia in tota rerum natura & quæ maximæ admirationis sunt, facilissima & simplicissima via peragit & paucissimis alimentis animantia conservantur, causæque morborum sua natura paucæ & simplices sunt; ita recte concluditur, pauca facilia & simplicia quoque remedia ad causas has morborum removendas sufficere. *Helmontius*, gravis alias Galenicorum censor, in *Dispensatorio moderno* ingeniose prodidit: Deum jam perfecte & sufficienter ex simplicibus remedia composuisse, ut in iis perfecta cura & sanatio
omni-

omnium morborum sit, atque existimat, Deum ex sapientia & providentia sua æterna simplicibus vires ad destinatos usus sufficientes jam indidisse, & per consequens scribit eos, qui dispensatoria volunt componere & necesse plurima, occulta quasi blasphemia insufficientiam divinæ sapientiæ accusare & supplere velle. Neque hæc solida ratione est destituta sententia: nam Deus sapientissimum chymicum suum & compositionis artificium non potuit perfectius exprimere, quam per tot infinitas texturas ac crases triplicis regni corporum, quorum quævis peculiaribus proprietatibus, dotibus ac viribus donata sunt. Ulterius maximum divinæ sapientiæ argumentum inde elucet, & quod nos satis ad æstimationem vulgarium remediorum perducere debeat, quod iis plantis, quæ ubique & in semitis ac campis crescunt, majorem juvandi efficaciam indiderit, quam rarioribus, pretiosis & quæ magno labore ac studio ex regno minerali vel marino comparantur, in quibus læpius exigua vel plane nulla medendi virtus animadvertitur. Quo magis eorum stultitia manifestatur, qui magnæ virtutis auxilia in pretiosis illis, auro, argento, perlis, gemmis, coralliis & exoticis rarioribus quærunt, quasi Deus, qui summa est erga genus humanam misericordia, pro divitibus & magnatibus hujus mundi tantum præstantissima remedia in eiusmodi rebus constituerit. Ego Præses sancte adfirmare possum, me superioribus temporibus mirifice inhiasse & delectatum fuisse chymicis & activioribus ex minerali regno petitis remediis, & ubivis fere arcana conquisivisse. Postea vero longe aliud ipsa in veritate & per at-

tentam experientiam expertus sum, pauciora, nempe selectiora & viliora longe promptiora in auxilium esse & majorem in medendo efficaciam custodire ipsis jam dictis magno pretio & labore præparatis chymicis arcanis.

§. V.

Jam vero, ut ad ipsam rem progrediamur, singulatim quædam ex ferme vulgaribus & quæ ad usum medicum valde apta sunt, excutiemus, initium facturi ab aqua, vino & pane. Hæc tria sola sicuti hominis vitæ ac sanitati diu conservandæ idonea sunt, siquidem panis solidam sanguinis substantiam, aqua liquidam, & vinum illam fluidissimam, quæ corpori vires & robur addit, materiam ministrat: ita certe non sine magna ratione factum est, quare sapientissimum Numen hæc tria ceu elementa sacramentorum etiam ad vitam spiritualem conservandam & corroborandam accommodaverit. Neque etiam mediocria sunt commoda, quæ ab iis ad præsertionem & medelam multorum affectuum suggeruntur. Simplex aquæ puræ potus cum debito regimine tantæ est in tollendis & præsertendis morbis efficaciam, ut cetera medicamenta multum superet. Quia vero de hac nobili materia, videlicet aquæ medicina universali jam peculiarem tractationem adornavimus, nolumus esse prolixiores in iis repetendis, quæ ibi satis enucleate & copiose proposita fuerunt. Vinum generosum & optimæ notæ principem locum inter omnia confortantia ventriculi & omnium corporis partium obtinere, etiam in peculiari Dissertatione adstruximus, quo lectorem brevitatis studio remittimus. De pane itaque quotidiano secalino, qui omnibus in promptu est, restat ut agamus. Illud quidem in

an-

anteceſſum hic in genere monendum duximus, quod in hac tractatione non omnia, quæ uſui inſervire poſſunt ex domeſticis & ſimplicioribus, ſed pauca ſaltem & quæ multoties experta ſunt & aliorum medicorum fide corroborata, depromere noſtri inſtituti ſit.

§. VI.

Itaque tractationis initium a pane ſecalino faciemus. Ab hoc jam *Hippocrates Libr. de Salubr. diæta §. XI.* medicinam deſumſit ſuaſitque hominibus laborioſo vitæ genere utentibus, ſi alvi profluſio corripiantur, ac recrementa cruda ciborum ſpeciem referentia ſecedant, ut loco ſecurioris medelæ aſſatum panem vino intritum adſumerent. Neque ignotum eſt, quantum ad vires reſciendas præſidii inſit pani ſimilagineo toſto & vino generoſo imbuto, cui quidpiam cinnamomi vel ſacchari additum fuerit. Hoc ſane analeptico præſtantiſſimo illi uti maximo cum fructu poſſunt, qui ab ingenti defatigatione aut ſanguinis enormi a vulnere profuſione celeri virium reſectione opus habent. Quare huic ſimpliciſſimo reſectorio Prophetæ regius vim cordialem divino plane encomio tribuit, quippe *Pſ. 104. verſ. 5.* ſcribit, quod *vinum lætificet cor hominis & panis illud fulciat.* Utroque horum analepticorum *Henricus ab Heer*, uti in *Obſ. Med. 18.* prodidit, maritum, a venenis immodico uſu pene exanimem, viribus & vitæ reddidit, quem alius Medicus, qui venæ ſectionem ſuaſerat, procul dubio morti dedidiſſet. Clariffimus medicorum Batavorum, *Bærbaven in Materia medica*, non ita pridem edita, decoctum panis præſtantiffimi analeptici uſus in febribus & aliis affectibus commendat, quod

hunc in modum paratur: recipe panis triticei cum furfuribus fermentati biscocti uncias octo, aquæ putealis purissimæ libras tres, coque in vase figulino recenti clauso, per spatium unius horæ, deinde cola per setaceum, adde decocti præscripti libram, succi citrii semiunciam, aquæ stillatitiæ cinnamomifatæ drachmas duas, vini Rhenani uncias quatuor, sacchari sufficientem quantitatem ad gratum saporem conciliandum. Memorabilis est *observat. 10. Reusneri 109.* ubi meminit femina aliquoties abortu periclitatæ, quæ sub medium gestationis tempus cœpit quotidie panis frustulum vino malvatico imbutum jejuno ventriculo adsumere sicque malum casum feliciter evitavit. Huic auctori accedit etiam *Velschius*, qui septimum in una femina abortum, reliquis medicis frustra laborantibus, hoc potissimum evporisto avertit. Panis butyro illitus mane jejuno ventriculo sumtus excessivum in prima regione stabulans acidum contemperando præcordiorum anxietatem, vertiginem, capitis dolorem & virium exsolutionem feliciter sustulisse, non semel a nobis observatus fuit. Idem jentaculum in constitutione epidemica morbosa, ubi aer effluviis & vaporibus naturæ infestis refertus est, non sine ratione & experientia commendari meretur.

§. VII.

Quemadmodum vero panis interne sumtus insigni gaudet virtute analeptica & confortante: ita eandem etiam externe mirifico plane modo exerit. Probe hoc cognovit summus ille Philosophus, *Democritus*, *Hippocrati* æqualis, qui referente *Diogene Laertio* in *Libr.*

de vit. Philosoph. IX. instantem extremo senio vitæ finem sentiens, in gratiam fororis suæ odore panis recenter cocti ad triduum mortem remoratus est, quod etiam *Laurentius Jubertus* experientia confirmat, qui panem naribus admotum a lipothymia liberare auctor est. Neque omittendum est, quod panis cum carvi semine coctus & ex furno recenter extractus atque dissectus & auri calide fomenti loco adplicatus maximum etiam nostro experimento sit remedium euporiston aduersus surditatem, quod etiam *Riverius in Praxi Med. Lib. III. Cap. II.* insigniter commendat. Similiter id suo calculo confirmavit *Hieron. Reusnerus Obs. Med. 55.* qui Henricum Comitem a Stolberg, cui ex fragore & sonitu tormentorum bellicorum surditas obtigit, pane recenti cum baccis juniperi cocto & auri mane adplicato magno cum emolumento se levasse scribit. Superior panis domestici crusta in orbem discissa & mediocriter excavata & aceto probo vini tepidiuscule calente conspersa, additis aromatibus caryophyllis, nucista, ventri adplicata in torminoso ejus profluvio vel etiam vomitu præsentissimum fructum adfert. Pane quoque tosto & vino bonæ notæ imbuto additis aromaticis, si umbilico imponatur, ad abortum præcavendum non facile feliciter datur remedium.

§. VIII.

Dimisso pane farina nobis cum furfuribus consideranda est, secalina nempe; hæc probe exiccata & cum sale communi remixta erysipelati calide imposita cum floribus sambuci insignem discutientem efficaciam exerit, si vero eadem farina cum melle misceatur, maturandis apostematibus multum conducit, nec absque singulari fructu

quotidie adhibetur. De furfuribus id maxime laudandum est, quod absterfiva vi polleant & removendis sordibus capitis egregie profint. Balneum vero ex furfuribus & aqua dulci paratum ex quacunque causa debilitatos corporis artus egregie reficit, sique flores chamom. addantur, ceu euporiston, ubi balneis opus est, adhiberi potest. Vidimus, quibus frictio capitis cum furfuribus triticeis calefactis gravitatem capitis tensionem & aurium tinnitum abstulerit. Hordeum quoque familiarissime in usum cedit medicum, dum cum aqua ad crepaturam usque decoquitur, quod decoctum additis radicibus scorzonerae & pulpa citri ad æstum refrænandum & sitim levandam in febribus præsertim biliosis longe expertissimum est: quin imo in omni fere morbo acuto juvat, et in pectoris affectibus, ubi humorum acrimonia peccat & expectoratione opus est, ejusmodi hordei decoctum, si caricæ addantur, singularis est efficaciam. Præterea ex hoc hordei decocto cum amygdalis nonnulli egregiam faciunt emulsionem, quæ in variolarum etiam confluentium genere magno solamini est & proxime ad hydrogalam accedit, cujus largiorem potum Sydenhamius in opusculis pag. 257. in confluentibus variolis, ubi salivæ largior fluxus ab initio jungitur, optimum deprehendit. Longe vero efficacius evadit decoctum hordei in variolis aliisque acutis, si cornu cervi ustum & syrupus de succo aurantiorum adjiciantur. Quanti olim ptisana ab Hippocrate in acutis sanandis æstimata fuerit, ex ejus monumentis & quidem ex Lib. de victu acutorum satis abunde patescit, ubi hunc in modum scribit: *ptisana recte omnibus frumentaceis eduliis prælata esse videtur in morbis acutis*

cutis & laudo sane eos, qui ipsam prætulerunt. Nam viscositas ipsius levis est & continua & jucunda & lubrica & moderate humida & sitim eximit & facile eluitur, si forte & hoc opus sit & neque adstrictionem habet neque malam turbationem, neque in ventre intumescit. Apparet hinc satis, quantum a ptisana fructum veteres in morbis acutis sibi promiserint. Adhibebant autem illam non uno modo, nec eadem ratione præparatam: interdum enim hordeum decorticatum sufficienti tempore decoctum exhibebant, quod totam ptisanam vocabant; alio tempore colaturam sive, ut Celsus loquitur, cremorem ptisanæ sorbebant, imo etiam alvum infuso hoc cremore ducebant. In præparatione ejus ita se, auctore Galeno, gerebant, ut decem aquæ portiones ad unam ptisanæ partem adsumerent, peractaque coctione aceti momentum oleique exiguum admiscerent cum pauxillo salis. Veruntamen hic veterum ptisana utendi modus fere inter res omissas & oblivioni traditas referendus est. vid. *Langius in Epist. Med. Lib. I. Ep. 57.* Quod attinet ad avenam, ejus decoctum cum aqua, adjectis radicibus cichorii cum nitro & floribus papaveris, itemque melle tantæ est efficaciam pro potu in omnibus acutis, in doloribus præcipue podagricis, atque ad sanguinem purificandum in scorbuto, ut viribus suis magnæ famæ remedia longissime exuperet. Extat de hoc Disputatio sub præsidio nostro habita, ad quam lectorem remittimus. De cetero decoctum ex avena ex-corticata paratum, vulgo Habergrüße, si ullum, certe hoc præstans est inter domestica remedia in multis morbis usurpandum præsidium, siquidem in omnibus iis morbis, ubi humorum in primis viis vel etiam in sanguine peccat

acri-

acrimonia, ut in tussi, catarrho, coryza, febre purpurea, variolis, morbillis, febribus biliosis cholericis, in alvi quoque a bilis acris redundantia dejectionibus inque intestinorum erosione commodissimum pro potu locum invenit. Nos sæpius huic decocto incoximus aliquot pugillos florum chamomillæ vulgaris adjectis, saccharo & oleo amygdalarum dulcium, & cum summo fructu in prædictis morbis usi fuimus, quod etiam decoctum in iisdem morbis ano injiciendum non sine summo emolumento suavisimus, optime enim sua viscositate acrimoniam humorum obtundit.

§. IX.

A frumentaceis transitum ad legumina facimus. Inter legumina illa, quorum apud nos frequentior in re familiari esse solet usus, maxime pisa & lentes eminent. Brodium pisorum non solum alvo referendæ egregie infervit, sed etiam, ut lochia liberius in feminis profluant, efficit. Idem decoctum nephriticis prodesse adversus eos, qui negare ausi sunt, defendit medicorum nobilissimus, *Simon Pauli in Quadripartito Botanico*. Nonnulli etiam pisorum decocto ad abstergenda cutis vitia & eminentias persanandas cum fructu utuntur. Lentium vero decoctum cum caricis & semine fœniculi plebeji utuntur maximo cum fructu in variolis, morbillis ad exanthematum eruptionem; materiæ enim morbidæ acrimoniam mitigando spasmos & dolores sistit & hac ratione eruptionem promovet. A medicorum Arabum principe, *Avicenna* in praxi medica hujus decocti usus primum fuit receptus. Cicerum decocto plures novimus in calculo comminuendo non sine fructu usos fuisse, & est
sane

sane una cum millepedibus præparatum inter medicamina calculum depellentia præcipuum, cujus diutino & patienti usu *Horatius Eugenius* vesicæ calculos comminuit, & *Guil. Laurembergius* jam ultra sexaginta tres annos natus in se ipso impetravit, ut dirum vesicæ malum per frustula sensim discederet, ut ipse de se peculiari dissertatione epistolari commemorat.

§. X.

A leguminibus ulterius progredimur ad alia, quibus res familiaris instrui solet. Hic maxime locum inveniunt rapæ præsertim exiccatae Germ. *welcke Rüben*, quæ utilitate plane singulari se commendant, quippe quarum decocto nihil est laudabilius in pectoris affectibus ac tussi pertinacissima, si præsertim illud ad magni *Cratonis* consilium *gi.* adornetur. De eodem *Cratone* auctor nobis est *Casp. Hoffmannus* in *Institut. Medic. Lib. V. Cap. XI.* eundem in curatione quartanæ contumacioris, nec non aliorum affectuum, ubi multa & longa humectatione opus est, tantum non pro secreto habuisse raparum exficcatarum brodium seminefœniculi alteratum. Et de *Scherbio* idem nobis auctor est, quod præceptorum *Cratonis* & *Erasti* exemplo rapas exficcatas in usu frequentissimo habuerit puerorumque tabem, quam die *Mitesser* vocant, sæpe cum multo successu hac medicina sustulerit. Idem quoque raparum decoctum in tenesmo, in diarrhœa infantum contumaciori, quæ plerumque ab acri humore intestinis crassis in hærente fovetur, remixtum cum butyro infulso, vel oleo amygdalarum dulcium clystere per diem aliquoties injectum præsentissimam opem attulisse non semel vidimus. Neque

externo usu rapas destitui ad sanandas partes frigore tactas, in vulgus fere cognitum experimentum est.

§. XI.

Inter radices edules utilitate quoque commendanda sunt pastinaca sativa, radix asparagi, petroselini, graminis, fœniculi, cichorii. Quodsi illæ probe decoquantur in brodio caponis vel gallinæ veteris, & hoc decoctum singulis diebus mane bibatur, hypochondriaci & qui scorbuto, phthisi, tabe, hepatis ac lienis vitio laborant, insigne solamen inde sentiunt, quemadmodum etiam infantibus tabe confectis ejusmodi decoctum frequentius usurpatum summopere prodest: alvum enim moderate fundit, urinam movet, obstructions reserat & acrimoniam ac viscositatem humorum diluit. Petroselino nihil in culina fere frequentius est & hoc ipsum ferositates per urinam potenter educit. Optime in infuso loco thée folia ejus recentia mane sumuntur, quod & sapore, colore, odore ac virtute se commendat, siquidem in iis affectibus, ubi seri abundantia est, in cachexia, inque mensibus etiam suppressis, & ubi metus calculi vesicæ in renibus vel vesica est, non sine insigni fructu usurpatur. Atque etiam notabile est experimentum *Riverii*, quod ipsi communicavit quidam chirurgus veteranus, ubi femina quædam, nescio cujus vetulæ suasu, ad propellendum hydropem quotidie petroselini foliorum quantum manu capere poterat, linteo madido involutorum sub cineribus calidis assabat expressumque succum vino albo exceptum bibebat simulque ossium quorumlibet ad liberum aërem siccatorum & comminutorum drachmam in eodem adsumebat vehiculo, quo per integrum

grum mensem facto feliciter sane convaluit. Herba petroselini cum lupulo ex cerevisia cocta & exterius regioni pubis calide admota, in urinæ suppressione præclarum exerit effectum. Raphanorum magna apud veteres existimatio fuit, quibus succo radicis sumto vomere quotidianum erat: etiam nostrates vidi raphanis in taleolos dissectis saccharum adspergentes & hoc liquamen pueris præbentes, ubi vomitu opus erat. Ad calculosam concretionem in vesica prohibendam raphanum in taleolos discissum & cum sale conditum novimus non sine fructu adhibitum fuisse. In febris maligna putrida *Crato* adplicationem raphani in pedibus mirum quantum æstimat & ita inquit: *misso sanguine pedibus adplicetur raphanus comminutus & sepe is mutetur.* Plurimum ex adplicatione raphani adjumenti esse, in pluribus adverti, ubi materia omnibus modis a corpore ad superficiem est trahenda.

§. XII.

Accedimus jam ad allii & ceparum genera, visuri, quænam parabilia & in auxilium prompta possint inde depromi remedia. Rusticorum theriacam allium vocat *Galenus*, cujus usus inter multas nationes adeo invaluit, ut nobiles pariter ac plebeji, nihil morati ejus graveolentiam, eo delectentur, rati vires illo excitari. Infantibus verminosa colluvie infestatis nihil æque prodest ac allium, quod vermium mors est lacti incoctum & adsumtum, hoc enim modo infesta illa progenies ex ventre feliciter projicitur. Observavimus etiam solo fotu lactis cum allio cocti ad anum admissio vermes ad exitum prolectos fuisse. *Paracelsus* in morfu canis rabidi & contra

tra omne venenum tam interne, quam externe, contra pestem, bubones, carbunculos allium cum stercore humano mixtum egregie commendat. Bulbuli allii tres aut quatuor feliciter ab iis, qui calculo laborant, cum haustu spiritus vini sumuntur semel singulis septimanis eo die, qui proxime quadras lunæ præcedit. Novimus hoc remedii genus a multis in usum vocatum felicissime. Ad febres intermittentes contumaciores, imo ad ipsam quartanam feliciter profligandam, omnibus aliis irritis, allium contusum & ad carpum manus vel etiam ad articulos digiti adplicatum cum dolore magnam facit vesicam, qua aperta serosa materia effluit: liberantur quidem hac ratione a febribus, sed quia graviter allium inflammat has partes, prudenti cautela graviora symptomata præcavenda sunt. conf. *Misc. Nat. curios. Dec. II. Ann. IX. obs. 127.* quo loco etiam in scholiis mentio fit à medico viduæ, quæ dolores dentium alligato allio ad cubitum & inde excitata vesica sopiebat. In doloribus pedum scorbuticis frictio cum raphano rusticano vel etiam allio inciso & aceto immerso eorum remissionem, incassum aliis adhibitis, procuravit. Meminit etiam *Platerus* in dolore dentium allii contusi carpo dextro, si dolor in dextro latere, vel sinistro, si dolor in sinistro latere urget, adponendi. *vid. ejusd. Libr. II. obs. pag. 371. et 375.* Cepis singularem quoque medendi efficaciam inesse, multiplici experimento didicimus, præsertim quoad externum usum: cepis enim asfis ad tumores duros emolliendos & bubones venereos maturandos, præsertim si cum ficibus adplicentur, nihil est efficacius: eadem assata pubi adplicata in infantibus, si nihil quicquam urinæ
emit-

emittunt, præsentem opem ferunt. Inest etiam omni alliorum & ceparum generi sal quoddam causticum tenue, vesicatoriæ indolis penetrantissimæ, quod nervosis partibus immediate applicatum graves dolores, imo inflammationem parit. Ceparum succus monente *Cassp. Hoffmanno Institut. Med. Lib. V. p. 677.* si in vulnera influat, illa consolidari non permittit ipsosque cultros & ferramenta tanquam leni veneno inficit, quod notari meretur, ut caveamus: at vero intra corpus sine noxa quotidie adsumuntur.

§. XIII.

Hicce discussis descendimus ad gratisima nemini non nota femina, qualia sunt sem. fœniculi, anisi, cymini, anethi, quibus identidem magnas vires inesse ad concinnanda hinc remedia parabilia domestica, plurimis experimentis habemus compertum. Nolumus de singulis peculiarem sermonem instituere, sed in genere notare, quod ea quinque femina, sive in formam pulveris redacta, seu cum cerevisia decocta, aut cum aqua calida infusa, ob sulphur & oleum blandum naturæ amicum ac vaporosum insignem qualitatem possideant humorum acrimoniam & viscositatem temperandi & resolvendi partesque universi corporis quocunque modo lacescitas & commotas placandi & sedandi, unde egregie omnibus affectibus spasmodicis & convulsivis succurrunt. Spasmos enim optime sedant, flatu discutiunt & simul edulcorationi humorum patrocinantur. Commendamus igitur hæc remedia in colica, in tussi, in diarrhœis & torminosis intestinorum cruciatibus, quibus infantes præsertim lactentes sunt obnoxii ob acrimoniam causticam lactis,

quam excrementa viridia alvo emissa produnt. *Hippocrati* semen anisi fuit usus non infrequentis, & profecto ob amicas ventriculo & intestinis dotes insignem meretur commendationem, unde non inconcinne illud *Helmontius* intestinorum solamen adpellavit. Decoctum horum quinque seminum cum floribus chamomillæ & oleo amygdalarum dulcium & pauxillo saponis Venetiano infantium in eorum atrocissimis affectibus infusum, a flatuum torminibus eosdem egregie liberat. Hæc quoque quinque semina seu in forma sicca seu humida sumta menses cient, sudorem movent, singultui medentur, abortum præcavent, in vomitu & singultu ventriculum roborant, flatus discutunt, urinam & calculos pellunt fauciumque raucedini succurrunt, neque minus partum facilitant, præsertim, si vapor eorum admittatur ad uterum, specificè vero vapor decoctionis fœniculi mire oculos mundificat & visum confortat; in surditate quoque confert, de quo inter alios testatur *Gabelchoverus Centur. I. Curat. 60. in annotatis.* Decoctum item fœniculi mirifice lactis defectui conducit, de quo *Cent. VI. Curat. 86. potissimum Amatus Lusitanus* videndus est. Cumino nihil præstantius dici potest ad tonum intestinorum nimis relaxatum restituendum flatusque discutiendos. *Est etiam mirabile, inquit Reinerus Solenander Consil. Lib. 35. p. 329. ex Serapione, in confortando matricem & auferendo ejus ventositatem ac constringendo menstrua alba & rubra.*

§. XIV.

Ipsa brassica rusticorum rubra, vulgo *Braunfohl*, tota medicamentosa est, & succo scatet nitroso, dulci, emol-

emolliente, laxante ac infimul blanda vi aperitiva, fundente ac stimulante instructa excretiones saluberrimas adjuvat, & hac ratione non modo a morbis præsertim chronicis egregie præservat, sed etiam eorum sanationi multum patrociniatur. Eximiæ sunt laudes, quas recenset de hac *Bartholinus in Libr. de medicina Danorum domest. Diss. 1. p. 24. ipsa brassica rusticorum ceteris oleribus antistat, tam cruda, quam cocta omnibus pharmacopoliis palmam dubiam reddit, ut non sine causa, illa in hortis omnium rusticorum visa, sterilem sibi messem in Dania præsigiverit olim medicus peregrinus: facit alvum bonam ac obsequentem, quam si deicere voles, superioris cymæ decoctæ succus tantum bilis pituitæque ejiciet, ut miraturus sis, nullam rem tam bene purgare, neque helleborum neque scammonium & sine periculo & cito salubrem esse corpori. Est enim in brassicæ rubræ nostratis caulibus, si autumnis præsertim adultiori eos secundum longitudinem feces, succus quidam instar mellis vel mannæ, qui exsudat, si aliquandiu in loco non calido relinquantur, cui experientia suffulti vim illam alvum laxandi confidenter adscribimus. Nostris in regionibus male sibi & suis matresfamilias consulunt, quando cum aqua prius hocce saluberrimum olus decoquunt, deinde exprimunt brodiumque effundunt & postea nova aquæ simplicis adfusionem iterum incoquant & ad cibum præparant. Hac enim methodo succus ille medicamentosus nobilis maxima ex parte perditur. Laudandus hanc ob causam jure meritoque est mos eorum, qui in Westphalia & Ducatu Brunsvicensi degunt: hi enim brassicæ brodium extracto nobilioris virtutis probe imbutum non auferunt, sed addito*

sale

fale & pinguedine, ita præparant, ut non modo gustui fiat acceptior esca, sed etiam in alimentum corpori nostro longe saluberrimum cedat. Ex comis brasicæ rubræ, quando nasturtium aquaticum, hedera terrestris, spinachia, asparagus, radix cichorii, urtica mortua adjiuntur & in brodio carnis bubulæ vel caponis excoquantur, cibus paratur in dispositione phthifica atque scorbutica omnibus aliis medicaminibus vel pretiosissimis multum sane præferendus. Betæ rubræ radices quod attinet, earum recentium succus rubicundus subtili quoque, nitroso & colliquativo fale imbutus est, qui naribus ulcere vel lenta materia obsesfis egregie confert tam humectando, quam aperiendo. Hujus radicis siccæ pulvis naribus attractus pituitam e finibus capitis evocando cephalalgiam, quæ ab impacta ibi vitrea materia oritur, tollit.

§. XV.

Deveniendum est jam ad herbas in re familiari satis cognitæ, quarum insignis ad medicinam parabiliorem poterit esse usus. Primas vero teneat ruta, cujus magna olim fuit existimatio; exemplo esse potest rex Mithridates, cujus antidoti præcipua basis est. Scatet hæc herba oleo admodum acri & penetrante, quo fibras a motu dejectas stimulat & novo vigore acuit. Ejus folia cum recenti butyro mixta & cum pane secalino mane sumta iis, qui pituita abundant & aëri vappido ac humido corpus objicerene cesse habent, neque minus ad avertenda à corpore infensa in grassantibus morbis miasmata, eximie conferunt. Ejus folia cum pipere, fale communi & aceto penetrantiori contusa atque carpi arteriis imposita ad febrilem

im-

impetum, si modo materiæ morbidæ aliis prius prospexitum fuerit, egregie sufflaminant, & plus sæpius minori-que periculo, quam interna constringentia & famigeratissimus chinæ cortex in contumaciori etiam quartana sistenda præstat. Nos præterea acetum vini forte rutæ succo bene imprægnatum non modo in contagio infectis grassantibus morbis, si nari adplicetur & ori admoveatur, valde adprobamus, sed & ad lipothymias avertendas ejus odorem longe efficaciorum omnibus spiritibus cephalicis & pretiosis balsamis apoplecticis deprehendimus.

§. XVI.

Ex herbis polychrestis & cephalicis nunc prodeat salvia, quæ in omnibus fere hortis prostat & ab orientalibus populis nunquam non maximi æstimata fuit, cujus exsiccata folia etiamnum plus æstimant, quam herbam thée. Propter oleum subtile, & vaporosum & sedativum ejus decoctum vel potius infusum in affectibus spasmodicis, in contracturis, in epilepsia etiam chronica loco herbæ thee non mediocrem efficaciam exerit, quæ, si usus ejus externus per balnea accedat, additis aliis nervinis, ut sideritide, origano, serpillo in membris paralyticis vel tono uteri restituendo, ad feliciorum conceptum, valde augeri potest. Chirurghi ejus decoctum cum passulis & nitro ad faucium inflammationem deliniendam, ad dentium quoque & alios oris affectus facta collutione mitigandos magno habent in pretio. Ex herbis porro cephalicis & euphoricis mentha tam crispa, quam saracenicæ, melissa quoque tam nostras, quam Turcicæ egregiam laudem & commendationem merentur.

tur. *Mentha subtili*, confortante & nervis amico ac sedativo oleo abundat, quo tamen non solo, sed subadstringente terreo principio vires suas in confirmando tono ventriculi præsertim & intestinorum exercit, quare hæc herba in substantia aut infusa cum aqua, aut vino vel spiritu vini incompefcendo, singultu, vomitu nimioque alvi fluxu aut colicis tormentis sedandis vix par sibi habet remedium usuque tam interno, quam externo sese mirifice commendat. Aquam ejus sive cum vino aut aqua simplici paratam ad usum domesticum omnibus singulisque commendatam habere volumus. Vidimus sola aqua menthæ spirituosa, decenti usu & purgantibus præmissis, inveteratas gonorrhœas fluoremque album feliciter sublata. Eandem fere cum mentha virtutem suavissima illa herba, quæ melissæ nomine venit, custodit. Oleum gratissimum naturæ valde amicum continet, cujus aqua cum vino, additis corticibus citri, destillata & edulcorata facile omnes aquas vitæ, balsama embryonum, aquas apoplecticas, analepticas & odore & viribus exsuperat. Melissæ floribus Turcicis in conservam cum saccharo redactis si spiritus ejusdem herbæ adfunditur, essentia prodit, quæ & odore, sapore ac virtute magnatibus ac divitibus ad ventriculum maxime & genus nervosum roborandum commendatissima esse debet. *Paracelsus* arcanum ad vitam longam in hac herba reconditum esse adseribat. *Multa adhuc*, scribit *Baglivus Libr. de fibra motrice pag. 214. latent in herbis ad citri naturam accedentibus, ut melissa, sed sapienter fat.* Hujus herbæ infusum cum aqua egregie iis uteri vitiis succurrit, quæ ex ejus tono ac robore dejecto proveniunt, ut sunt difficilis retentio foetus & facilior ad abortum di-

spolitio, perpetuum seri pruridi sine sanguine vel etiam cum ipso mixti ex utero stillicidum & inde profecta sterilitas. Idem decoctum eo tempore, quo menses fluunt, usurpatum, feliciorum horum fluxum promovet. Melissæ in substantia pulverem ad drachm. i. singulis diebus per mensem usurpatum in melancholia hypochondriaca ad maniacum fere affectum inclinante valde proficuum annotavi.

§. XVII.

In herbis cephalicis & quæ in hortis coluntur atque omnibus fere obviæ ac notæ sunt, non infimum sibi locum spica vindicat, quæ, si ulla, certe hæc oleo scætet subtili, balsamico & aromatico, quod in majori copia, si destilletur, quam vix alia herba, præbet. Ab ejus floribus, si spiritus saltem frumenti aliquoties abstrahatur, spiritus cephalicus, aquam reginæ Hungariæ si non superans, tamen ipsi æqualis producitur, qui in affectibus capitis a causa sic dicta frigida, & a nervorum debilitate subnatis, in apoplexia, paralyti, auditus gravitate, cephalalgia, vertigine, usu interno & externo spiritibus & balsamis apoplecticis jure meritoque anteferri debet. Exterius in doloribus, rheumatismis ad eorum discussionem, ad roborandos quoque artus, podagra vel chiragra declinante egregium adfert solamen. Præterea in omnibus ulceribus, præsertim antiquis fistulosis & quæ partes tendinosas tangunt, læsionibus ejusmodi spiritus balsamicus decenter adplicatus ad eorum consolidationem, mundificationem plus certe opis præstat, quam ingens emplastrorum, & unguentorum farrago. Rosmarinus, quia valde ratione virium spicæ & lavendulæ affinis est, & oleo

quoque penetranti balsamico abundat, in iisdem capitis affectibus ejus spiritus non secus ac spiritus lavendulæ cum fructu adhibetur. Ejus infusum cum aqua vel etiam cum vino in fluxu mulierum albo & exinde proficiente sterilitate, in molesta raucedine, asthma, oris foetore egregie se gerit. Cancros, gangrænas & fistulas, ex spiritu vini infusiones rorismarini sæpius collutas fuisse exsiccatas, & quæ alias omne medicamentorum subsidium eluserint, ad perfectam sanitatem pervenisse, se plura semel vidisse ac expertum esse perhibet *Arnoldus de Villanova*. Vinum rorismarini membra corporis principaliora roborat & ab omni putredine præservat, ita, ut nullum venenum ipsis nocere possit. *Est vicarium theriacæ*, inquit, *Arnoldus de Villanova*. Quibus vero pauperioribus non plantæ hæ hortenses ad manus sunt, hi ex serpillio origano ubivis obviis, eadem remedia petere & concinnare possunt. Balnea quoque ex his præparata in omni externarum partium debilitate atque languore subigendo, præsertim si quis ex diuturniori morbo, vel femina ex puerperio convaluerit, præsentissimum solamen adferunt.

§. XVIII.

Devenimus jam ad herbarum virtutem pene singularem commendandam, quæ ubique haberi possunt & quarum largissimum proventum benigna natura non sine singulari ratione ac consilio nobis concessit. Primum itaque in considerationem nostram veniat millefolium, quo omnia prata, omnes ferme vici luxuriant, cujus flores destillati oleum saphirini coloris, insigni sedativa, blanda & antispasmodica virtute donatum, largiuntur.

untur. Horum florum cum aqua infusio in omnibus doloribus & affectibus spasmodicis egregiam exerit efficaciam, siquidem non sine magno fructu atque utilitate in hæmorrhoidum cæcarum dolore, in colica, doloribus post partum a lochiis suppressis, & quæ ex hæmorrhoidum suppressione nascuntur, acerbioribus tormentis, in cardialgicis quoque anxietatibus, affectu spastico ventriculi & diaphragmatis aqua cum millefolio destillata vel ejus infusio cum aqua, aut essentia cum spiritu vini saltem vulgari facta usurpantur. Quum vero enormiores sanguinis sive per uterum sive per sedis venas aut fistulam bronchiale profusiones acerbioribus spasticis viscerum vel aliarum partium contractionibus suam originem suaque incunabula debeant: evaporata illa ex millefolio parata in iis compescendis vix ulli alii remedio efficacia cedunt. Et quia flores chamomillæ vulgaris etiam propter oleum, quod per destillationem identidem saphirinum, temperatum & sedativum prodit, millefolio penitus ferme similes & ipsi affines vires alunt, eorum quoque virtus non dispar, sed una eademque in commemoratis jam affectibus observatur. Qua de causa opportune admodum in horum morborum curatione hi duo flores conjungi & in unum medicamentum, ut in infusum, vel decoctum aut in clysterem vel cataplasma recipi possunt: siquidem hic flos in omni generis doloribus, spasmis quoque & hæmorrhagiis sistendis fere incomparabilis est. Id vero habent maxime peculiare præ millefolio, quod flores illi, qui flavi sunt, ad drachmam unam aliquoties die vacuo sumti pertinetes febris intermittens insultus ac impetus potenter

sistant atque compescant longe tutius, quam ipsa tantopere commendata china, quæ ex remoto Peruviano regno ab aliquot inde jam annis tanto pretio redempta fuit. Nullum vero simplex in rerum natura reperitur, quod tam amicum sit intestinis, quam flos chamomillæ. Quæ de causa etiam non sine consilio & singulari fructu hucusque solos flores chamomillæ ad clysteres, in omnibus fere affectibus loco aliorum ingredientium recipiendos, curavimus & suavimus, addito, si opus fuit, oleo amygdalarum dulcium & in pauperibus oleo lini vel raparum vel ad feces dejiciendas sufficienti salis communis copia, quod in stimulando meliorem usum habet, quam varia extracta vel electuaria lenitiva aut purgantia, quibus omnibus inter clysteres carere possumus. Inter externa, quæ discutunt, emolliunt vel maturant abscessus, cataplasmata primas etiam hæ flores tenent, & vel soli vel cum floribus sambuci, malvæ, millefolii, croci mixti & cum lacte decocti inque vesicam inditi & partibus affectis adpositi in sedandis doloribus atque emolliendis tumoribus omne punctum ferunt. Spiritum vini abstractum a summitatibus millefolii, floribus chamomillæ, semine anisi, cymino æthiopico, vulgo *Kram-Kümmel*, in discutiendis flatibus plus certe valere, quam alia tantopere laudata carminativa & antispasmodica longiori usu atque experientia didicimus.

§. XIX.

In absinthio, quod omnis facile terra gignit, eximia efficacia atque virtus recondita est, ut vix medicina domestica eo carere possit. Certe multarum chronicarum passionum præservatrix non modo, sed & curatrix est

est: at quia est vulgaris, non magna stimulum, et verum
 sit Pliniedictum: Nos plerumque herbarum pedibus amicalium, quam si
 quoniam si nobis virtus spectanda esset, eas in coctione tractabimus
 efferrimus. Gaudet absinthium principio amaricante
 balsamico & oleo vaporoso, sedativo ac fixiori sul-
 phureo sale alcalino. Ob oleum vaporosum ac seda-
 tivum dolores & spasmos compescit, ob amaricans ve-
 ro principium & sal alcalino - sulphureum bilis naturam
 æmulatur & id fere omne præstat ac supplet, quod alias
 bilis balsamo in corpore humano efficere competit.
 Quamobrem etiam in omnibus morbis frigidis, qui ex
 defectu bilis, ex nimio acido & viscido, obstructione &
 infarctu viscerum fiunt, vel ex putredine nascuntur, tam
 curative, quam præservative opem fert acceptissimam.
 Propter amaritiam alvum quoque stimulat, febres in-
 termittentes aufert, vermes enecat, atque in cachexia,
 tumore œdematoso, obstructione viscerum convenit,
 neque minus juvat concoctionem & in obstructione he-
 patis, inque ictero cum fructu sumitur. Optime deco-
 quitur cum aqua & redigitur in extractum, quod solu-
 tum in spiritu vini ad drachmam unam vel ultra propi-
 nari potest: istiusmodi enim decoctione absinthium pri-
 varur oleo suo vaporoso, capiti & nervis non semper a-
 mico. Experimento vulgari tota herba plantis pe-
 dum imponitur ad tumorem ibi decumbentem dispel-
 lendum. Fumaria uti notissima est herba, ita eadem
 saluberrima jure optimo celebratur, scatet enim succo
 non tantum amaricante, sed etiam sale copioso, tartareo,
 nitroso. Si in decocto cum cerevisia vel etiam sero la-
 ctis bibatur, aut si in extracto in forma pilulari adsumatur,
 omni-

quam si
 virtus præstet
 eas in locis
 debet esse

omnibus morbis chronicis, præsertim iis, qui ex lymphâ & sero corrupto oriuntur, quales sunt cutis variæ defœdationes, lepra, scabies, scorbutus, lues venerea & plurimi alii, egregie subvenit & circulum sanguinis promovendo infarctum viscerum amovet, obstructions referat, excretiones salutares æque per alvum, ac urinam & transpirationem secundat, atque lympham cum sanguine hoc modo optime depurat. Et sane vix præstantior datur herba ad sanguinis & humorum massam depurandam viscerumque tonum roborandum, ut quidem nostra fert sententia, quam jam laudata hæc divinæ virtutis fumaria. Eosdem effectus cum fumaria in circulo sanguinis promovendo, in obstructionibus & infarctibus viscerum auferendis atque excretionibus adjuvandis exerit nasturtium aquaticum, quod omni tempore viret & juxta rivulos & in locis paludosis natale solum habet. Specificum maxime audit hæc herbula in scorbuto; præterea etiam ventriculum, omniaque viscera & totam naturam corroborans virtus ipsi encomio non falso adscribitur. Hæc planta adhuc recens sumi potest cum butyro vel etiam cum aceto & oleo olivarum loco acetarii, aut cum brodio caponis coqui aut vino vel spiritui vini infundi, & ita frequentius in usum vocari potest.

§. XX.

De chærefolio illud tenendum est, quod ad sanguinem coagulatum resolvendum, & in asthma ad expectorationem in jusculis egregie conferat. Gaudet quoque hæc herba virtute traumatica, resolvente, diuretica & emmenagoga. Sequitur jam veronica herba
val-

valde temperata aperiente & roborante virtute instructa, cujus infusum cum aqua illud, quod ex herba thee paratur, longis intervallis post se relinquit, unde optimo jure dici potest *Der teutsche Thee*; siquidem non tam præservando in omnis generis morbis, qui ab impuritate humorum ac viscerum infarctu oriuntur, sed & in iis sanandis, in phthisica maxime & nephritica affectione vires exerit longe æstumatissimas. Conf. hac de re nostra *Dissertatio de infuso Veronica præferendo herbæ thée*. Quoniam mentio facta est calculi, in memoriam nobis incidunt aliarum herbarum etiam notissimarum virtutes, quæ cum aqua calida infusæ loco herbæ thée calculosis exoptatissimam opem attulerunt. Sunt vero hæc herba equiseti, hederæ terrestris, baccæ alkekengi, juniperi tostæ, semen dauci. Novi plures, qui multis abhinc annis misere ex calculo laborantes non præsentius solamen, quam in horum decoctis, quotidie ea bibendo, invenerunt.

§. XXI.

Ex floribus in usum quoque domesticum quosdam decerpere liceat. Atque in his primum locum inveniunt rosæ, quarum aqua propter oleum fragrantissimum, naturæ amicum & dotes plane singulares in erigendis viribus, in doloribus & inflammationibus levandis inque omnibus sic dictis calidis morbis tam externo, quam interno usu longe utilissima est. Rosarum conserva ob vim confortantem & leniter constringentem peculiari-ter phthisicis & hecticis dicata est. Acetum rosaceum cum spiritu & aqua rosarum commixtum, adjecto nitro & pauxillo camphoræ epithema constituit, quod capiti admotum in sistendis doloribus, avertendis deliriis &

E

com-

compescendis immodicis narium hæmorrhagiis multiplici nostro experimento virtutis est incomparabilis. Florum acaciæ plenior & saturata infusio cum fero lactis vel etiam cum vino diluto, verno tempore leniter alvum subducit & in scabie aliisque ex impuritate humorum proficiscentibus morbis, in subjectis maxime tenerioribus, magnæ virtutis laude insignis est. Floribus cheiri eorumque expresso succo nihil ad menses pellen- dos vel foetum mortuum aut secundinas propulsandas, item ad obstructions hepatis in inveterato etiam icte- ro recludendas, vix quicquam dari potest præstantius, si cum cerevisia calida bis de die medicamentum porri- gatur. Hyperici flores, nusquam non satis obvii, etiam peculiare ad domesticum usum commendandas custo- diunt vires, in dispositione videlicet phthifica, in ene- candis vermibus, inque affectibus spasmodicis, & me- lancholia hypochondriaca allevandis. Usus poterit institui in infuso cum aqua, vel cum aqua leniori inspis- satione in extractum redigi possunt, quod cum aliis pilu- lis sumi potest. Neque vero violarum flores præter- mittendi sunt, quorum infusio ex aqua, addita sufficien- te sacchari quantitate, lenissima coctione in syrupum transit gratissimi coerulei coloris, quo ad expectoratio- nem in omnibus morbis pectoris, & ad expurgandas in infantibus fordes alvinas, sive ore adsumatur sive ano infundatur, vix ullum datur excellentius ex domesticis remedium. Flores bellidis silvestris vulgo Käse Blüm- lein, quorum passim magnus in pratis & pascuis proven- tus est, mirabilem vulnerariam & specificam, quæ cru- orem resolvit & per insensibilem transpirationem evo- cat,

cat, virtutem exerit, unde omnibus læsionibus, quæ ab externa causa fiunt, horum decoctum in aqua vel melius cevifia quam maxime accommodatum est. *Minderevus* ejus efficaciam in hydrope & aliis morbis, qui ex potu frigido corpori calefacto immisso suam originem trahunt, non satis prædicare potest. Cyani florum decocto in urinæ suppressione, ad ejus fluxum promovendum, nihil datur potentius, præsertim si semen urticæ commixtum fuerit.

§. XXII.

Ordo nos jam ad arbores deducit, quarum copia nullibi non suppetit omnibus, & ex his quoque parabiliora auxiliorum in morborum curatione generare petere volumus. Prodeat vero primum omnibus fere notissima abies sive *Tanne*, quæ ob balsamicum resinofum suum succum perpetuo viret & singulares in omnibus excretionibus promovendis sanguineque depurando possidet facultates. Hujus summitatum vel turionum sumantur manipuli tres & aquæ fontanæ ac vini ana mensuram unam, coque in diplomate per horæ quadrantem, postea exprime; hujus dosis sunt uncia duæ vel tres, quod certe omnibus decoctis ex lignis exoticis paratis ratione virtutis præferendum est. Siquidem in scorbuto, huiusque contractura, vaga quoque arthritide efficacissime sese exerit, si ejus usus ad mensis spatium protrahatur. Balneum vel infusus ex fructibus abietis ad paralyin & contracturam scorbuticam a pluribus peritissimis medicorum cum fructu usurpatum novimus.

§. XXIII.

Arbor juniperi tota medicamentosa est, quia tota balsamica. Lignum ejus efficacia non cedit lignis exoticis guajaci, vel sassafras, ut commodissime eorum in locum substitui possit, imo iis præferendum existimamus in omnibus morbis ex impuritate humorum ortis. Baccæ propter oleum, quo scatent, copiosum, balsamicum, sive in substantia sumantur, sive in rob redactæ, vel si tostæ cum aqua loco caffèe infundantur, medentur omnibus iis morbis, qui ex obstructione viscerum, & a sanguine lento & crasso proveniunt. Quare in asthmate, in cachexia, ictero, mensium suppressione, colica, calculo vesicæ & renum, in ventriculi quoque cruditatibus magno sunt præsidio. Lixivio ex cineribus hujus arboris cum vino sumto multos hydropicos sanatos esse, non infimæ conditionis medici memoriæ prodiderunt. Junipero non inferior est sambucus, in qua, judice *Bartholino de medic. Dan. Dissert. I.* plus medicinæ latet & tutior omnitempore salubritas, quam in pomposis antidotis, quæ patrem theriacam & matrem mithridatum habent. Flores & rob sunt vulgatissima illa evporista, quibus non facile plebejus vel rusticus caret. Ipsi flores externe in omni tumore erysipelaceo odontalgia, podagra impositi, ad emolliendos quoque abscessus & duros a lacte coagulato tumores cum fructu adhibentur. Eorum aqua ob vim anodynam fere polychresta est, inque omnibus morbis, sive acuti sive chronici sint, non sine fructu usurpatur. Convenit maxime in iis morbis, ubi expulsionem opus est, ubi dolores urgent, ubi inflammatio internarum partium adest. Rob ex baccis paratum rusticorum panacea & the-
riaca

riaca est, quod vel in cerevisia calida vel aqua florum sambuci datum universale fere præservatorium & tutum remedium in omnibus ingruentibus morbis constituit; siquidem excretiones per alvum & per cutim promovet & anodyna simul virtute fulget. Quidam ad diaphoresin movendam addunt cornu cervi ustum ad drachmam unam. Cum sachari cantianatica portione roob si misceatur & superfundatur spiritus vini isque accendatur, facta probe agitatione, in diuturna tussi & ante paroxysmum intermittentium ad cochleare unum datum insigniter prodest. Roob frequentiori usu impetum harum febrium egregie mitigare, imo sistere solet, modo cruditatibus primarum viarum laxantibus & corrigentibus probe antea prospectum fuerit. Medius fruticis cortex, si coquatur in cerevisia vel aqua aut vino, & urinam & sudorem, menses quoque fortissime pellit, unde cachecticorum optima est medicina. Externe si tumoribus œdematosis, item erysipelaceis imponatur, & dolorem & tumorem abigit.

§. XXIV.

Acacia quoque nobis suggerit probata remedia, florum jam supra facta fuit mentio. Aqua ex iis destillata fere polychresta est & omnibus commendanda, suavissimi est saporis, roborat & vim quoque anodynam habet. De cortice radice illud tenendum est, quod is infusus cum simplici vini spiritu mirabilem virtutem foveat & culculosis, qui hoc malo inveterato procul dubio ex substantia renuni prorsus læsa laborant, opituletur, si bis de die pro una dosi cochleare unum exhibeatur.

§. XXV.

Ex arbore tiliæ nonnulla etiam in nostrum usum vocanda sunt & quidem flores, quorum infuso in aqua theiformi novi olim chronicam epilepsiam diuturniori usu persanata. Aqua florum in omnibus affectibus, ubi spasmi vel dolores regnant, specifica est, hinc ceu polychrestum remedium utique commendari meretur. Medius hujus arboris cortex cum aqua in mucilaginem redactus incomparabili virtute gaudet dolorem, inflammationem & ardorem mitigandi, unde cum præsentissimo fructu in ambustionibus, in podagricis, arthriticis doloribus adhibetur.

§. XXVI.

Neque aromatum usus prætermitti debet ad elicendam in scopum nostrum quædam parabilia. Piper non facile carere possumus in re domestica. Hoc sale scatet alcalino fixo, valde acri, siquidem, quod notabile est, piper in pulverem redactum cum acido affuso effervescit. Ratione hujus salis fixi alcalini aperit, incidit, viscidos humores resolvit, cruditates ventriculi corrigit, & ad concoctionem promovendam nihil datur facile efficacius, cum primis si ventriculus ob cruditates collectas nihil appetit & gravativum dolorem circa præcordia causatur. Optime fumitur in granis integris ad decem vel duodecim, præsertim si ante cibum vel etiam circa tempus somni deglutiantur. Extra paroxysmum in quartana piperis integra grana plures per dies deglutita cubantes hac febre liberasse, plerique autores adfirmant. Ejusdem cum pipere virtutis est zingiber, quippe & hoc non volatili per destillationem elicendo oleo, sed tantum

tum fale acerrimo fixo imbutum est, ratione cujus pulvis ejus ad drachmam unam sumtus digestionem ventriculi ex cruditate viscidorum humorum depravatam penitus restituit, sique cum melle misceatur ac in electuarium redigatur, in asthma, tussi, in calculo quoque, item ad excitandam venerem, menses movendos & visum abolitum restituendum utilissime singulis diebus adfumitur, cui specificum infusum superbibi potest. Nathanaël Hodges in Loimologia Sect. VII. commendat eximie zingiberis pulverem in morbis putridis & ipsa peste, quam diaphoresi sua, qua operationem perficit, & præservat & optime quoque sanat. De nuce moschata etiam medico domestico usui apta in medium proferenda sunt. Propter oleum, quo gaudet, aromaticum & simul anodynum in spasms & doloribus, vomitu, colica, diarrhœa, dysenteria ejus pulvis ad drachmam semis sumtus non sua caret laude; maxime omnium vero hoc remedium gravidis earumque affectibus quadrare multiplici experimento cognovimus. Eas subinde primis mensibus pertinaci nausea, vomitione, quin etiam tussi corripitur constat, quibus incommodis sublevandis nuce moschata cum saccharo mixta in pulvere non certius auxilium invenimus. In alvi nimio fluxu compescendo, in soda sive ardore ventriculi leniendo una pars nucis moschatæ cum tribus partibus lapidum cancrorum non sine fructu exhibetur. Eadem nux æquali portione cum alumine crudo remixta febrium intermittentium paroxysmos potenter sistit, hæc tamen cautione adhibita, ut non nisi prius præmissis evacuantibus & cum regimine dia-

diaphoretico, cum infuso nempe calido vel sub motu corporis laborioso propinetur.

§. XXVII.

Neque vero crocus in præteritis relinquendus est, qui propter insignes in medendo vires nonnullis Philosophorum aroma, aliis rex vegetabilium, quibusdam etiam anima pulmonum appellatur; siquidem ob sulphur blandum anodynum ac vaporosum, doloribus & spasmis mitigandis, propter sal acre autem & volatile incidendis humoribus & obstructionibus referendis egregie inservit. In contumaciori tussi & in respirationis difficultate infusum croci in aqua veronicæ, adjecta sufficienti sacchari canti quantitate insignis efficaciam deprehenditur. Eodem infuso cum aqua cinnamomi parato ad menses promovendos, laboriosum partum facilitandum, ad secundinas expellendas, ad lochia movenda nihil est præstantius, præsertim quando olei amygdalarum dulcium usus interpoletur. Exterius crocus cum floribus sambuci, chamomillæ, lacte & mica panis similaginei coctus & instar cataplasmatum partibus arthriticis impositus mirifice dolores lenit. Idem remedium etiam cum effectu novimus adhibitum in dolore hæmorrhoidum cæcarum. Crocus cum aqua rosarum addito paulillo camphoræ oculorum inflammationi in morbillis & variolis medetur. Cubebæ ore masticatæ peculiariter caput confortant & mirum in modum vertiginem averunt, teste *Cratone in Cons. Med. pag. 182.*

§. XXVIII.

Spectant huc quoque mala citria quorum usus in re domestica & in medica quoque satis notus est. Horum
ace-

acetositas cum saccharo in syrupum redacta & ptisanis addita sitim & æstum immodicum egregie sedat. Cortices cum saccharo contusi & spiritui infusi liquorem stomachicum & qui flatus egregie discutit, præbent, quod etiam de corticibus aurantium tenendum. Taleoli mali citrii pulvis manu vel plantis pedum adplicati in omni febre ad æstum deprimendum non inutiliter adhibentur.

§. XXIX.

Antequam à vegetabilibus discedamus, paucis verbis dicendum est de amygdalarum dulcium oleo, remedio certe ad plurima utilissimo. Non enim tantum clysteribus ad alvum ducendam sive solum, quod *Simon Pauli in Quadripartito Botanico* suadet, sive decoctis emollientibus mixtum convenit: sed etiam interno usu varias præstat easque insignes utilitates. Nam venenum, si quis incautus adsumserit, à noxa inferenda lubricitate sua, qua ventriculum oblinat, prohibet. Egregium insuper est antispasmodicum atque sedativum, si iis, qui torminosis alvi fluxibus vexantur, propinatur. In faucium raucedine, in tussi, asthmate & pectoris quibusvis affectibus, in phthisi etiam admodum prodest, præsertim si cum spermate ceti, & saccharo canto misceatur. In colica spasmodica, in dolore ex renum calculo subinde atrocissimo, atque in torminibus, quæ lochiorum fluxum, præsertim suppressum, comitantur, magno & præsentissimo auxilio hoc oleum est, si ad aliquot cochlearia cum brodio carnis sumatur. At vero in universum hoc tenendum est, quod recens & ex recentibus amygdalis, non rancidis expressum & quod clarum ac pellucidum, non turbidum est, hac virtute gaudeat.

F

§. XXX.

§. XXX.

Devolvitur denique ad regnum animale, ex amplissimo eius sinu quædam in usum nostrum delibaturi. Et hic primum se nobis offerunt cancri, quorum succus cum succo sempervivi mixtus & capiti applicatus in gravioribus doloribus capitis, qui delirium minantur, mitigandis aptus est. Eorum quoque succus jusculis restaurantibus & nutritivis in tabe, in phthisi utilissime adjungitur. Majori vero utilitate ac laude splendent horum lapides, quorum pulvis solus vel cum testis ovorum aut conchis præparatis mixtus & quarta parte nitri adjecta tantarum est virium, ut in omnibus fere morbis chronicis & acutis, præsertim, quibus immodicus calor junctus est, ad drachmam unam cum maximo fructu adhibeatur, & est fere pulvis amplissimi usus, qui ad acidum primarum viarum absorbendum, in hypochondriacis & scorbuticis, in æstu contemperando in omni generis febribus, item ubi diaphoresi opus est, egregium facit officium. Idem lapides, si cum aceto destillato offerantur, longe magis eximia virtute pollent, dum potenter coagulatos humores resolvunt, urinam & diaphoresin movent, inque omnibus febribus, etiam ipsa in peste & malignis aliis morbis, in pleuritide, peripneumonia, in omnibus inflammationibus insigni cum fructu usurpantur. Lumbrici terrestres exsiccati & in pulverem redacti, convenienti dosi aliquoties repetita exhibiti, in epilepsia chronica & omni dolore arthritico laudatissimæ sunt virtutis, item lumbrici vivi partibus dolentibus applicati egregio solamini sunt. Cochleæ dant pulverem, quo ad præventionem calculi renalis, si aliquoties in septimana adhibeatur,

atur, nihil secundum nostram observationem deprehendimus efficacius.

§. XXXI.

Plura dicenda etiam essent de lactis usu, quod omnibus fere remediorum generibus in medendo palmam dubiam reddit. Optimum judicamus asininum, postea caprinum, cum quibus cura si instituat per mensem & ultra, abstinendo ab omni ciborum & potus genere, arthritidis, podagra, phthisis sub debitis cautionibus & convenienti regimine felicissime sanari possunt. Illud præterea etiam tenendum est, quod contra venena adsumta validissima corrosiva, ut sunt mercurius sublimatus, cobaltum, arsenicum, antimonialia, emetica fortiora, quo etiam spectant acriora & drastica purgantia, non detur præsentius auxilium mortem & funesta symptomata avertendi ipso lacte copiosius hausto.

§. XXXII.

De nitro, quod vili constat pretio & ubique haberi potest, illud ultimo loco inferendum arbitror, quod id ipsum depuratum vel cum absorbentibus exhibitum sit fere universale remedium, quia omnibus morbis, quibus interna vehementior commotio vel æstus junctus est, quadrat, eamque ob causam in omni febrium, inflammationum, dolorum, hæmorrhagiarum genere interne utilissime adhibetur, alvum quoque laxat, urinam ac diaphoresin movet, sitim sedat, dolores lenit, cujus incomparabilem & divinam virtutem si plebeji noscent, multis sumtibus atque expensis, quas pharmacopoliis insumere debent, parcere possent.

NOBILISSIMO

DOMINO ISRAELI

CANDIDATO DIGNISSIMO,

S. P. D.

P R Æ S E S.

Vetus idemque verissimum est dictum: DEVM bona sua vendere sudoribus; quod luculento experientiae testimonio indies firmatur ac stabilitur. Id enim ab indefesso labore atque assidua industria beneficium proficiscitur, ut pauperes reddantur diuites, omnium artium rudes & indocti eruditionis praesidio instruantur, ex miseris evadamus felices, ex humili in altum adfurgamus. Equidem fateor ab initio paullo duriores & valde asperam videri tam utilis laboris conditionem: sed si quis saepius conando eidem adfuescat, dulcis tandem ita evadit, ut otium inter difficillima reponat. Et sane summi numinis, quae immensa est, sapientia atque in humanum genus benignitas, eidem de integritatis statu misere delapso aut melius consulere aut excellentius ad sui perfectionem remedium proponere, praeter laborem, ullum non potuit. Hoc enim otium, fons ille omnium malorum inexhaustus, evertitur, &
pec-

peccandi occasiones, quibus hominum, etiam non maiorum, mentes transversæ aguntur, & voluptatum implicantur illecebris, penitus circumciduntur. Ita animorum emendationi continuæ occupationes, circa res honestas & utiles, insigni emolumento inserviunt. At vero non minor est fructus, qui in corporis nostri sanitatem & conservationem à saluberrimo hoc præcepto, quod labores necessarios facit, enascitur, prorsus ut statuatam, si medicina universalis ulla detur, eam in motu & labore esse reconditam. Huc accedit, quod ex angustiis & miseriis, quibus mortalium genus perpetuo affligitur, non certior eluctandi via pateat, quam in divina laboris ordinatione. Hic, teste quotidiana experientia, curtam supellectilem amplificat, facultatibus cumulum addit, & per omnia hominum felicitati egregie velificatur. Labore enim res parvæ crescunt, sed otio maximæ dilabuntur. Tuum, *Nobilissime Candidate*, si paulo penitius intueor vitæ actæ institutum & cursum, quo à multis jam annis, per varios casus, per tot discrimina rerum, defunctus es, non possum quin TE ter felicem ac beatum prædicem, qui nihil prius, nihil antiquius habuisti quam ut ab ineunte statim ætate jam usque ad perfectiorem immensos labores in bonis literis, in disciplina pharmaceutica, chymica, & professione medica addiscenda, in praxi quoque exercenda desudares. Idem TE impetus per remotissimas regiones, quas non sine gravi difficultate & crebro periculo adiisti, deduxit. Haec constantia idoneum TE reddidit, ut Sacratissimo Regi per multos annos fidelissime inservire potueris; hic denique ardor in Fridericianam nostram TE com-

pulit, ubi per integros quatuor annos improbo labore & indefesso studio medicinae cursum, me duce, tam generoso impetu emensus es, ut jam solidis in theoria & praxi principiis instructus, inque artis operibus a multo tempore versatus, jure meritoque laurea Apollinari exornari possis. Impertivit TE faulrix natura docili, laborioso & amœno ingenio, quod & rebus comprehendendis & arti exercendæ valde accommodatum est. Quare non possum, quin amplissimos laborum TUORUM fructus reipublicæ pollicear. Gratulor de honoribus propediem consequendis & nihil magis in votis habeo, quam ut Deus ISRAEL Tuum esse præsidium omnesque conatus Tuos suo favore atque gratia per omnia secundare velit.

Vale.

NOBILISSIMO ET EXPERIENTISSIMO
**DOMINO CANDIDATO
RESPONDENTI,**

S. P. D.

IOANNES HENRICVS SCHVLZE,
Medic. Licentiat.

DVo sunt, quæ in medico, rerum suarum satagente, requirit diuus Hippocrates, *Φιλανθρωπίην & Φιλοτεχνίην*, quorum illo ad officium hominis bonique civis respicere, hoc autem medici proprias partes designare mihi videtur.

Ars

Ars enim salutaris, magno mortalium bono inuenta, nisi tota conuertatur in vsum humani generis, & vel in minimo deflectat aut deficiat, protinus gratiam amittit suam, ipsoque nomine tam grato indigna euadit, aut potius ea abutentem hominem, quippe humanitatis sanctissimas leges violantem, bonorum & pulcræ frugis virorum societate exturbat & inter nocentissimas belluas constituit. Quare satis mirari non possum sapientissimum diuini senis effatum, qui amorem humano generi debitum cum ipsius artis amore ita coniungit, vt hic ex illo prognasci, omneque studium, quod discendæ arti impenditur, desiderio iuuandi homines accensum & inflammatum esse debeat. Multum certe abest hoc a plerorumque consilio, qui se medicinæ faciendæ ideo potissimum accingunt, quod a Galeno opes expectant, suamque felicitatem, quam in opulentia & rerum omnium affluentia collocant, ex aliorum miseria exstruendam sperant. Non ita nos medicinæ princeps format, & multo etiam minus sanctissima Christi religio tam fraudulentum aliis inseruendi modum approbat, cuius exemplo moniti debemus, quicquid in nobis est virium, humani generis consecrare vsibus. Si quis ita rationes studiorum suorum subduxerit & hunc arti præfixerit finem, numquam destituetur ardore incredibili, quo ad artem pertinentia singula, quauis occasione fauente, confectetur, & ita se comparet, vt possit fini suo quam cumulatissime satisfacere. Neque dubito fore, vt ita bene animato rectius omnia succedant, & in melius atque maius prouehantur, quam illi possent, cui loco tam amabilis *Φιλανθρωπίας* execranda *Φιλαιργυρία* stimulos subiicit quidem, mentis tamen oculos ita præstringit, vt nullibi verum rectumque clare intueatur, nec vlli prodesse velit, nisi crumenæ suæ idem amplissime profuturus sit. Tales ergo medicos, qui solummodo, vt sibi inseruiant, operam aliis addicunt suam, tantum abest, vt bonos viros, vt christianos, vt reipublicæ idoneos existimare deceat, vt potius in ma-

lo-

lorum necessariorum classem, omnium prudentum suffragio, referendi sint. Non patitur epistolæ breuitas pluribus declarare ea, quæ ad hunc locum pertinent, & non solum ab Hippocrate, in præceptionum libro, sed etiam ab aliis cordatis viris abunde sunt proposita: nec, si pateretur spacium, opus foret apud TE, amice integerrime, multis de eo disputare, quod non solum rectissime nosti, verum etiam sine culpa exerces. Tres integros annos excessimus, a quo nostra non solum amicitia viguit, verum etiam familiaritas inter nos fuit arctissima, quam coniunctio studiorum instituit, mutuorum officiorum promptitudo conseruauit. Vtinam sic ego TIBI per omnia satisfecerim, quemadmodum TV abunde non solum humanitatis, sed arctissimæ amicitia omnes impleuisti modos & numeros Teque ἀληθῶς ἰσραηλίτην, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι perhibuisti. Quid autem opus est de ardore discendi proferre multa, vbi rerum testimonia tot suppetunt, quæ extra dubitationem ancipitem collocare amorem artis, quo ardes, immo sensibus ingerere eum possint. Non, veluti canis e Nilo, sic solstitiali patientia doctrinis Illustris Præceptoris hauriendam medicinæ institutionem putauisti: aut velut ille post potum aufugit, sic arrepto dignitatis doctoralis honore post vertentem annum ad lares reuerti voluisti: sed alteram fere progeniem aut tertiam vidisti eius scholæ, ex qua nunc laurea salutari cinctus dimittendus es. Quare nihil mihi superest, quam vt gratuler ex animo de fructibus Φιλοσχυσίας, quos hodierno die refers, & vt me beneuolentiæ atque amicitia TVÆ in posterum quoque tempus etiam atque etiam commendem. Ex Fridericiana a. d. XXIII. April.

CIO IOCC XVIII.

